

Білоус Ю.О., студентка

Науковий керівник: **Соболь О.І.**, к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ТА КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВБИВСТВ НА ЗАМОВЛЕННЯ

У сучасних умовах розбудови демократичної, правової держави та розвитку ринкових відносин в Україні, не дивлячись на стійку тенденцію до зниження насильницьких злочинів проти особи, у тому числі й навмисних вбивств, зростає рівень вбивств, вчинених на замовлення. Переважна більшість цих злочинів залишається не розкритими.

В юридичній літературі дослідженню проблемних питань, пов'язаних з вбивствами, що вчинюються на замовлення, присвячені роботи: В.П. Бахіна, А.І. Бородуліна, В.І. Боярова, В.Ф. Глазиріна, В.О. Коновалової, Р.В. Локка, М.О. Селіванова, І.В. Сервецького, Б.Ф. Тимошенко, В.Ю. Шепітько, А.О. Шульги та інших правників.

Кримінальне законодавство України передбачає відповідальність за вбивство на замовлення в пункті 11 ч. 2 ст. 115 КК України, а за наявності підстав – і за іншими пунктами цієї статті (наприклад за пунктом 6 – якщо виконавець позбавив особу життя з метою одержати вигоду матеріального характеру, за пунктом 12 – коли вбивство було замовлено групі осіб). Дії замовника умисного вбивства, який одночасно був і співвиконавцем цього злочину, кваліфікуються за пунктом 11, пунктом 12 ч. 2 ст. 115 КК як умисне вбивство, вчинене на замовлення за попередньою змовою групою осіб, а за наявності підстав – і за іншими пунктами цієї статті. Якщо замовник, який не є співвиконавцем вбивства, керувався корисливим, а виконавець – іншими мотивами, дії замовника кваліфікуються за відповідною частиною 27, пунктом

6, пунктом 11 ч. 2 ст. 115 КК України. Крім цього, український законодавець розширив кримінальну відповідальність за вбивства, які можуть бути вчинені на замовлення, ввівши до чинного КК ст. 112 «Посягання на життя державного чи громадського діяча», ст. 348 «Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця», ст. 379 «Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя», ст. 400 «Посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги» та ст. 443 «Посягання на життя представника іноземної держави», ст. 38-1 «Посягання на життя журналіста» [1].

Насамперед з'ясуємо етимологію термінів: «вбивство», «замовлення». Їх тлумачення певною мірою подається в Універсальному тлумачному словнику української мови. Зокрема, «убивство» (вбивство) – дія за значеннями убивати, вбити означає насильницьке позбавлення життя як карний злочин; «замовлення» – це доручення виготовити, виконати, підготувати або доставити у певний, наперед визначений термін. Тобто, вбивство, вчинене на замовлення, – це надання доручення комусь насильно позбавити когось життя у певний, наперед визначений термін, на певних умовах.

Однією з характерних ознак вбивств, що вчинюються на замовлення, є використання вогнепальної зброї та вибухових пристроїв. Причиною цього є відсутність централізованого контролю за виготовленням, придбанням, транспортуванням та збереженням зброї на території України, велика кількість якої надходить з численних “гарячих точок”. Недостатньо ефективною є робота, направлена на виявлення джерел надходження зброї та її нейтралізації, а також попередження злочинів, пов'язаних з незаконним обігом вогнепальної зброї [2, с. 11-15].

Питання криміналістичної характеристики вбивств вчинених на замовлення привертає увагу багатьох вчених і практиків. Так В. Бояров та Л. Лебедюк поділяють злочини цієї категорії на чотири групи: перша група –

вбивства, вчинені переважно на побутовому ґрунті (в сім'ї у зв'язку з аморальним способом життя одного з подружжя, майновими відносинами тощо). Замовником здебільшого є хтось з членів сім'ї. Виконавець, як правило, раніше судимий, із близького оточення замовника: сусід, колега по роботі, коханець та інші (ці обставини практично виключають потребу в посереднику). Вчинюється вбивство в будинку (квартирі) потерпілого, переважно з використанням холодної зброї (сокира, ніж) або шляхом удушення (інколи з подальшим приховуванням трупа). Друга група – вбивства, вчинені на ґрунті комерційних відносин, або у сфері комерційної діяльності. Для цих вбивств характерна наявність одного або кількох посередників. Найчастіше вони вчинюються з використанням вогнепальної зброї (пістолет) у під'їздах або біля будинку за місцем проживання жертви (за умов, що потерпілий не має охорони або вона не чисельна). Розробкою плану вбивства, придбанням зброї займається безпосередньо виконавець (його роль характеризується досить високою самостійністю). Третя група – вбивства, вчинені у сфері злочинної діяльності організованих злочинних угруповань. Вони характеризуються ускладненою схемою вчинення: здебільшого кілька виконавців, детально відпрацьований план замаху, залучення значних технічних можливостей і засобів. Порівняно з попередньою групою самостійність виконавців є значно нижчою. Четверта група – вбивства, скоєні з політичних мотивів (пов'язані з боротьбою за політичну владу тощо) і на ґрунті професійної діяльності (вбивства працівників суду і правоохоронних органів, журналістів, учасників кримінального судочинства). Спосіб вчинення – в основному такий самий, як і при вбивствах, віднесених до другої групи [3].

Вивчення науковцями матеріалів практики показало, що замовниками вбивств у кожному четвертому випадку є представники комерційних структур, корумповані посадові особи, лідери злочинних угруповань, раніше судимі особи, у кожному третьому – знайомі та боржники потерпілого, ще чверть замовників складають близькі родичі або хтось із членів сім'ї. Лише у 8 % випадків приводом для вчинення вбивств на замовлення були політичні

погляди замовника.

Найбільш небезпечним співучасником даного виду злочину є замовник вбивства або наймач, саме в його інтересах вчинюється злочин, і саме він втягує у злочинну діяльність інших осіб [4].

Жертвами вбивств на замовлення найчастіше стають керівники підприємств різних форм власності, банкіри, ділки тіньової економіки, представники засобів масової інформації, лідери та члени організованих злочинних угруповань, рідні, близькі тощо.

Під час вчинення вбивств на замовлення злочинці застосовують різні знаряддя, які, в свою чергу, можна розділити на чотири групи: перша група – вбивства, вчинені з використанням вогнепальної зброї (55% випадків). Друга група – вбивства, вчинені з використанням вибухових пристроїв (8 % від загальної кількості злочинів). Використовується мінування автомобілів, дверей квартир жертви. Близько 80 % злочинів, вчинених з використанням вибухових пристроїв залишаються не розкритими. Третя група – вбивства, вчинені з використанням холодної зброї: ножів та інших предметів, що мають господарсько-побутове призначення. Злочини, вчинені таким способом, (складають 30 %). Четверта група – вбивства, вчинені шляхом нанесення жертві ударів ногами і руками або будь-яким іншим предметами по життєво важливих органах, а також асфіксії дихальних шляхів (3 %). Вказані дії, як правило, поєднуються з іншими способами. Наприклад, спочатку жертві завдаються удари ногами і руками, а потім її добивають ножем, будь-якими предметом або душать [5, с. 37-42].

Таким чином, організаційні заходи по боротьбі з вбивствами на замовлення повинні бути спрямовані, перш за все, на виявлення та ліквідацію організованих злочинних угруповань, які спеціалізуються на вбивствах, що вчинюються на замовлення, або вчиненні аналогічних злочинів, як одного з напрямів злочинної діяльності, а також на виявлення та вилучення кримінального капіталу, заради якого найчастіше вчинюються вбивства на замовлення, і з коштів якого оплачуються послуги злочинців. У цьому напрямі

необхідно забезпечити дієву координацію і взаємодію правоохоронних органів, що займаються розкриттям, розслідуванням та попередженням вбивств на замовлення.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.02.2001 № 2341-III: за станом на вересень 2014 р. / Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – 26. – 131 с.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua/>
2. Костенко М.В. Вбивства на замовлення: криміналістична характеристика: Монографія // За ред. проф. В.О. Коновалової – Х.: Видавець СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006. – Ст. 160.
3. Бояров В., Лебедюк Л. Методика розслідування вбивств на замовлення // Вісник прокуратури. – 2005. – № 5. – Ст. 88-92.
4. Горбачевський В. Особливості кримінологічної характеристики вбивств на замовлення // Право України. – 1999. – № 5. – Ст. 58-61.
5. Саїнчин О.С. Особливості початкового етапу розкриття вбивств, виконаних на замовлення: Навчальний посібник. – Одеса: Юридична література, 2002. – Ст. 160.

Болгов Р.О., аспірант кафедри криміналістики та
судової медицини
(Національна академія внутрішніх справ)

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАЛУЧЕННЯ ДО МАТЕРІАЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ, ЩО ОТРИМАНІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ

Вивчаючи питання залучення відомостей, отриманих під час ведення детективної діяльності до матеріалів кримінального провадження, необхідно чітко розуміти, що таке кримінальне провадження та хто його учасники. В КПК